

ВАЛКИРА
део Вагнеровог Тетралогиче

2 Тетралогича је ^{нај}Восимније и најважније дело Рихарда Вагнера. У то је дело закопао Вагнер себе насцела: мислиоца, песника, музичара, револуционара, социолога, Германа, и посебно Саксонца. Вагнер је то своје четворodelно дело назвао Пролог и Трилогија о прстену Нибелунга. Назив Тетралогича удомалимо се као Урали и простији, јер једном речју каже четири дела. Посебни називи за четири дела Тетралогиче ови су: Благо на ^{гњу Рина;} ~~Валкира~~, Валкира; Зигфрид; Сумрак богова. У свечаним приликама игра се и пева цела Тетралогича у четири унастопне вечери. Иначе, приказују се и поједини делови, нарочито други и трећи део, Валкира и Зигфрид.

2 Тетралогича је модерно оживљен германски мит. Личности у миту су богови и полубогови, и они људи који су рођени из везе богова са смртним женама, дакле деца која носу у себи боговско семе, а на себи би тешку судбину да због смртности једног родитеља не могу бити бесмртни. Али то су ипак људи и жене нарочито способни да јунакују телом и духом. Они окаянају грешке божанских отаца и матера својих; они кроз слободарски немир боговских сразмера у себи револуционину живот и обичаје. То јест, то су људи који предосећају нужности бољег и вишег живота, и који, по речма Вагнера из једног његоваписа: "имају способност да те нужности хоће и да их сами и остварују". Између богова и људи имамо полубогове, ~~у~~ ^у ~~виши~~ ^{виши} ~~бића~~ ^{бића} без срца, љубави и интелигенције, која решавају и посећују само силом. ~~Патуаци~~ ^{Патуаци} ~~Аибелунги~~ ^{Аибелунги}, дубоко под земљом ~~бића~~ ^{бића} која се најрадије (интригама, ^{одлучују о} ~~службе~~) и међу собом, и према другим створењима. У вишем рангу полубогова су валкире, врста ратних богиња. Оне су директне сараднице архангелског бога Водана. Оне пролазе бојна поља и купе јунаке. ~~Оне~~ ^{Оне} ~~дејствују~~ ^{дејствују} ~~судбински~~ ^{судбински} ~~победима и поразима, животима и смртима~~ ^{победима и поразима, животима и смртима} ~~борана~~ ^{борана}. Једна од најистакнутијих валкира је Вринхилда, кћер Воданова, снамашну и карактером ванредна жена, снажна, заносна, божанска. ^{сво} ~~Бил~~ ^{Бил} зато, судбина ће јој бити тешка, она је и сама таква ^{сво} ~~бидрати~~ ^{бидрати}. ~~Заволеће~~ ^{Заволеће} ~~Зигфрида~~ ^{Зигфрида}, сина Водановог, од смртне жене, дакле само човека; мораће зато напустити друштво валкира, изгубиће ^{сво} ~~натприродну~~ ^{натприродну} ~~снагу~~ ^{снагу}, изгубиће бесмртност. Међу полубожанства спадају и виле, ~~и~~

музика коју сам уз то писао, просто измоздила. Још једаред не бих могао
 тако што створити. Наравно, кад се све ~~д~~гарни, урађено уметничко дело
 даваће сасвим други утисак. ~~Можда је~~ ^{Јако} радост изазивати ~~о~~ оним што је чи-
 сто очајање саздао. * Опет Аисту, говорећи о великој сцени бога Вотана
 у поменутом другом чину, каже Вагнер: *Врице не како ће то певач изве-
сти. ... Додавао сам у партитури још упутстава за извођење, али све је то
недовољно, и остаје ми као главни задатак да једног даровитог певача и
глумца уведем ја лично у све тајаности мојих намера *.

З то ли Вагнер, писући овако, претеривао? Није.

У Валкири се крију саме крајње могућности. Ту су сви брутални проблеми
 земље, и ту је поезија трагичних висина. Вагнер је са овом јединственом
 опером тражио максимум од себе, од певача, од оркестра. Смугде, како оно
 рече, само они који могу нешто да понесу *.

З Валкира на коју је Вагнер мислио писући други део
Тетралогije, то је Врихилда, прва од девет Валкира које су све биле кће-
 ри Вотанове од разних матера, али ниједна Врихилди равна. Валкире су на-
 стајале у утробама својих мајки за време бојовних похода Вотанових. Оне
 су зато богиње боја и рата. ~~Врихилду~~ Врихилду ^{са} понека мудра и нежна бо-
гиња Ерда, она која је у своје време одраћала Вотана од грамњакости за
благом на дну Рајне и за престеном Хибелунга, и проричала од тога зла и
пропаст, сумрак богова. Врихилда је дакле и по оцу и по мајци биће арно
високих квалитета, и биће трагично. Она ће имати херојску смелост Вотана
и тајану дулу Ерде. Она ће херојски грешити и испавтати, али ће изабрати
и водити тешку судбину која води ка идеалима. Све су валкире двојке дла-
них стасова и коса, божанствене амазонке које само под облацима језде на
плахим својим ковма; носе оруђе, шлем и штит. Вихово је двојицу сјајне
јунаке носе у Валхал, врсту ратничког неба, где пали борци даље живе као
врста ратничких божанстава и као помагачи Вотанови. Кроз цео други и трећи
чин Валкире, сцену натрицају густе и немирне облаци; кроз них пројахују
валкире појединачно или чаробним јатима, и често им преко седла двоји
мртав херој на путу свом за Валхал.

З Као Вагнер, и ми ћемо са нагласком истаћи други чин
опере. Шта је општа ситуација? Због престимња блага у Рајни Вотан стоји
у непријатељству са подземним Хибелунзима и са цицима. / Од рајских

~~.....~~

вила je ~~—~~ ^{blago} ~~—~~ ^{blago} Nibelung, patavak ~~—~~ [—] od neqa ga je ^{pre} ~~—~~ [—], s po-
moću lukavog i dostajivog Doga-a, Wotan, a od Wotana cinovi. / Zbog raznih
neopreznosti i grehaka, ~~—~~ Wotan nije više na usponu svojih moći, napro-
tina, on je već na tragičnoj padini ispavtaza i plaha. Wotan dakle više
nije što je bio, on ne može kobno blago vratiti na dno reke, ne može otklo-
nitu kletvu bacenu na sve one koji su prstem Nibelunga i blago držali; ne
može svet oda zla spasti. To he ^{sa} šitati da sarpi xeroj iz roda čovječanskog,
ali ipak sa semenom bolanskim u sebi, xeroj sloboda, niti zavisaj niti zav-
štivava od boqova, xeroj samotvorak. Neqa Wotan čena, o veću napta, neqa
svojim tragičnim gresima u neku ruku ~~—~~ sam određuje i stvara. Ta situ-
acija je (osnov dramski) u Valquiri. A drugi čin počinje kratkim zapovestju
Wotanovom Brukhiidi: da u dvoboju između Zigmunda i Hundinga, štiti Zig-
munda, a mrtvog Hundinga da mu ne donosi u Valkal. Stojeći iznad stene, go-
tova za požalivaa, Brukhiida odjedared čudno prekida ona: ~~—~~

~~—~~

Savetujem ti, oče—
sam se spremaš—
boj teak da svedak.
Evo ti žena, Friska,
koxima je vuku jarci.

Wotan je, to jest, u neprijateljstvu i sa ženom. Zbog svoje slobode i čudnih
novih ideja; zbog prisnih veza s ludima, od kojih se nalaz xeroju i spasnoju
boqova, ili bar osvetniku boqova; dok se Friska, samokivo, boji ludi, boji se
da he ^{otim} potkopati vlast i prevelu večno tražnja boqova. A ko su ona dvajmca,
Zigmund i Hunding? To pitaa vodi takođe na trag i greh neмирnog Wotana,
biha sa kižadu žena i života. Wotan je osetio hod sveta, i naslutio sumrak
boqova, i brnuo se za lunacku pozu ludi iz koje he izaihi veliki xeroj i
osnovite [—] starog sveta starih boqova. Svoju kra je zato Wotan dao u čuve-
no pleme Velzunga. U tom plemecu je odjedared zasta porod. Wotan, [—]
jednom bratnom paru jabuku, i krva tu jabuku ih opkodi. Rodnje se blizan-
ci, brat i sestra, Zigmund i Ziglinida. Zbog one jabuke, Zigmund je vrsta
sina Wotanova, i Wotan he ga kao takvog voleti i nadati se od neqa podvi-
gu dostojuom Velzunga. Brat i sestra se dalno rastali. Ziglinida ima muža,
Hundinga, [—] je to nesrećna veza, jer lusbavi ne ma ni sa jedne ni sa krug
strane. Da se, ni Zigmund ni Ziglinida ne maju deca. Pleme Velzunga je dak-
le opet u opasnosti, kra se tañi. Da ne bi sasvim ovodnika, sudbina je da
se brat i sestra, nepoznati, nađu jednog divnog proletaa đaka, da se strasc
zavole krikom iste plemenite krvi, provedu jesnu razobudnu noć, i onda beže

из дома Хундингова. Тај сусрет, тајоћ, дивно певање ^{3. Хундингове} ~~Хундингове~~ залубљене
душе пролећу, и зачеће у ^{Зигмунду} ~~Хундингу~~ великог јунака Зигфрида, то је први ^{2.} ~~Хунд~~
Валкире. У другом чину је драма ~~Хундингова~~ порасла. Хундинг, кога штити ~~Хунд~~
Фрика, као свога "слугу", којем се називу Вотан смеје, Хундинг ^{не} ~~се~~ се бори
са Зигмундом. То је двобој према којем је Вотан заузео став ~~Хундингова~~
познат. Али у том ставу ^(крије се) један даљи грех Вотанов, племенит и тра-
гичан грех из љубави. Вотан, наравно, зна да јунак не сме бити ^{од} ~~штите~~
богова, ^{та} ~~и~~ ипак улеси да Зигмунд нађе у храстовину забодени победни мач
Вотанов, и улкје Зигмунду још и снагу да мач истргне из стабла.

Sifura
Све то, и још друго, ~~Хунд~~ сазнаје Вотанова жена, Фрика,
завитница брака и брачне верности, за велику иронију судбине и код бо-
гова, јер је ^{она} ~~Хунд~~ жена ~~Хундингова~~ који ствара и руши независан од мора-
да малих закона. Фрика стигне ~~Хунд~~ пред Вотана у одлучан час онако како
је Зигфрида и навестила оцу. У дијалогу између ^{Фрика и Вотан} ~~Хунд и Вотан~~ имамо, кроз сме-
ле ^{и монологи} ~~стихове~~ Вагнерове, борбу великог мушког и много женског принципа. Свр-
шиће се ^{та} ~~та~~ борба ~~Хунд~~ поразом великог принципа у Вотану. То је прва
од две катастрофе у другом чину. Фрика зна за браколомство над Хундингом,
и за недозвољену љубав између брата и сестре. Она ^{тражи} ~~тражи~~ да Вотан вој, као
завитници брака, даде задовољштину, ^{3. Зигмунд} ~~да~~ казни ^{Вотан} ~~Вотан~~ одговара: ~~Хунд~~

Woh | Сматрам да није света заклетва,
кад везује оне што се не љубе.

Фрика виче:

Woh | Ко је то још доживео:
да се рођени брат и сестра љубе!

Вотан одговара:

Woh | Дамас, ти си доживела.
И научи сад!
да се сама собом успоставља ствар
која дотле никада није била!

У овим стиховима је ~~Хунд~~ млади и револуционарни Вагнер, усталом и страстни
Вагнер, који ~~је~~ у питању љубави и сам бива Вотан; али са високим способ-
ностима и да греша и да се одриче. Дрме усталом без сукоба и грешења
~~и~~ ~~и~~ до данашњег дана је тако ^{2.} ~~једна~~ страна браци: ред, морал, навику,
сааклидању првду; а друга: изузетно, проблематично, смело, ново. Вотан гово-
ри жени:

Woh | Само обично и стално разумеш ти;
а што још никада није било,

Вотан види и осећа у кћери сав свој понос, ^{свој} своју храброст. Тржи је потресен и спрашта се од ње речма:

^{sohl} | Збогом, диано дете,
мог врца помосе свети,
збогом, збогом, збогом!

Помауи ^{Wagner} у оба она пренесе ^W тиме у дубоки сан, подоми по стени и покрије великим штитом валкире. Дозива затим Логе-а, коме је некада одузео био својство да се претвара у пламек, враћа му то својство, и ^{сво} успаваше Бринхилде заплаште страшни зидови ~~од~~ ^{од} ~~своје~~ ^{своје}.

2 ² Такав су драме биле потребне Вагнероу музичком генију: Бог који пропада, жена која је Бринхилде; сви којима спава у астри. ^{се} ~~Управно~~ да је онда ~~музика~~ ^{Wagner} "измождана" ^{Am!} ~~како~~ је у писму сам навео: као готово уметничко дело, та музика ^{Wagner} моћ и лепота која радује и усређава. ^{Wagner} У оркестру се чује читав свет, ^{Wagner} ~~ка~~ се у једном делу оркестра роди, можемо пратити све док у другом ^{Wagner} ~~делу~~ ^{делу} оркестра не умре. Поједини инструменти се уводе у композицију као жива, вреле силе. Чују се стижјске игре. ^{Wagner} Као кад ветар гурне у кону и распрети кањине, тако Вотанов челични бас распретава ромњање из ситних финих гуњица валкира. ^{Wagner} Обратно, као росица се сасипају уплањене молбе валкира у громовито укицање разгудалеког ~~бога~~ и несрећног бога. Вагнеру је био идеал да ^{Wagner} споји сцену, говорену реч, и музику. Ускладити то, боговска је борба, са боговским поразима и измождавањима, и са боговским триумфима. Велике сцене Вагнерове Тетралогике то су насељенске драме: три спрата богова, и све стихије. Пун оркестар ^{Wagner} може разгруати свет. ^{Wagner} Један мотив, на пример мотива таласава воде у Радни, могло би родити свет, исбавати га, измолити га у Бога. ^{Wagner} Које чудо што је Вагнер према таквој партитури ~~својој~~ ^{Wagner} бринуо за оне који ће то, и ^{Wagner} ~~чи~~ ^{чи} то моћи певати. Тражи је Вагнер од гласова божанске сразмере. ^{Wagner} ~~У~~ ^У налазио их је, и налазе се и данас. Узел мач међу људма, и за све, "свартер јунак", само ако се роди онај ко уме савремене задатке постављати. Певање Бринхилдице у великој сцени растања од оца и уласка у клетву и у судбину обичне жене; то иде у мушке дубине гласа, и у најкисе сопранске висине. Ако нема то нема ништа нема Бринхилде, у којој живи и сам велики Вотан. ^{Wagner} ~~А~~ ^А ~~за~~ ^{за} Вотана, Вагнер извлачи музичке позадине као стене, као зидине, ^{Wagner} да има од чега ^{Wagner} ~~да~~ ^{да} се одоји, и да одјенује величанствена ~~или~~ ^{или} ~~страшна~~ ^{страшна} реч ^{Wagner} ~~Вотана~~ ^{Вотана}. ^{Wagner} ~~Кад~~ ^{Кад} Вотан земунје, оркестар испуни простор до звезда. ^{Wagner} ~~Кад~~ ^{Кад} се ~~рече~~ ^{рече}

prekinu p^{de}zavalo, i otac i k^{de}ner se tragično zagre, po orkestru se uzimire
 cela, duboki jezi instrumenta najčudnijeg na svetu koji ima груди човечан-
 ске.... Бринжице нине нема. Заснапаје. Вотан, као махнит, копљем обележава
 круг ватре. Крикне још посведау своју боговску поруку: да оган проћи неће
 но се арка тога коша боји, ^{коша је ватра Вотан} навести Вигфрида, као јунака
~~и са њим у ватру~~ ^{и са њим у ватру} шта је страх. ^{Вотан} и онда кочи сам у пламен, и кроз пламен у
^{отач, још} уђе у облаке.

Вagnerову музику смо у другм^и приликама сражавали са
 вањалем и брујадем онема. После Валкире, слободно је рећи да је Wagner као
 као Вотан, боланским крвком ушао у огњ, и прошао огњ, док је ту
 стаарао. Ватрено је мислио и маптао, с втрмом живом у рукама писао. Све
 букти. Пред ту музику могу заиста само они који су "у стању да ~~не~~
 нешто понесу".

